

**Quæstionum Canonicarum, In Quinque Libros
Decretalium, Tomus ...**

In Lib. III. Decretalium. In quo agitur De Rebus, quae in iudicium devenire solent, cujusmodi sunt, de vita et moribus Clericorum, ...

Schlüter, Georg

Augustæ Vindelicorum, 1708

Articulus II. Quid, & quotuplex sit Commodatum?

[urn:nbn:de:hbz:466:1-73045](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-73045)

debebat præstare, vel omittere; si quis omisit, vel fecit, ad quod omittendum, vel faciendum tenebatur in conscientia, seu sub vero peccato, dicitur *culpa Theologica*; si autem omisit (ac exinde aliquid evenit, v. g. damnum, jactura, vel interitus alicujus rei) quod per adhibitam diligentiam caveri poterat, & debebat, dicitur *culpa juridica*; hinc si talis negligentia, seu diligentia omisso facta est *animo nocendi*, non distinguitur à *dolo malo*; si verò tali animo careat, à *dolo* differt; & triplex est, nimirum *lata*, *levis*, *levissima*.

1343 *Culpa lata* est, cum diligentiam omittis, quam communiter, & frequenter homines ejus conditionis in tali negotio apponunt; *levis*, si omittas diligentiam, quam periti adhiberent: *Levissima*, si diligentiam diligentissimorum. His adde *casum fortuitum* qui per quemcunque diligentissimum provideri non potuit. Exemplum *culpæ latae* est, cum quis librum, quem commodatum habebat, reliquit in scamno extra domum, ubi patebat volentibus surripere; *culpæ levis*, si v. g. Commodatarius reliquit librum intra cubiculum, sed aperto ostio, unde surripi poterat: *Levissima*, si quis reliquit eundem librum in cubiculo, clave quidem observato, attamen non tentavit digito, num observatum maneret? Sic Pereyra in Elucid. à n. 147. & plures alii. Not. autem contingere aliquando *culpam juridicam*, conjunctim esse cum *Theologica*; nimirum cum esses obligatus, potuisti damnum providere, & non providisti; aliquando ab ea disjunctim, eo, quod omnem diligentiam præcavendi damnum apposeris, sed, quia non apposuisti, quam diligentes, vel diligentissimi, apponerent, culpam juridicam committis, quia ex juris dispositione, & ex natura contractus obligaris, eâ diligentia non apposita, damno, & casui fortuito satisfacere. Nam hæc obligatio humano commercio, & Societati multum expediens est; his præmissis:

ARTICULUS II.

Quid, & quotuplex sit Commodatum?

1344 *Commodatum*, ex etymologia vocis, dicitur, *quasi commodo datum alteri gratis*, vel *quasi commodo accipientis, sive utensis*, datum; Sumitur tum pro re ipsa, cujus usus alteri conceditur; tum pro contractu, qui inflit. quib. mod. §. *item is*, sic definitur: *est rei alicujus quoad solum usum gratuita concessio*. A Molina to. 2. D. 294. init. & Lessio l. 2. c. 27. n. 4. Sic explicatur, ut per particulam (*gratuita*) differat à locato, pro quo interesse conceditur. Sic definitum *commodatum* est veluti genus ad duas species, nempe *commodatum præse*, & *precarium*. *Commodatum præse* datur, quando quis aliquid commodat ad certum, & designatum tempus, ante quod repeti non possit, idque sive *expressè*, sive *tacite*; *expressè*, ut si commodet librum ad mensem; *tacite*, ut si commodet librum, ut transcribatur; tunc enim tantum temporis *tacite* conceditur, quantum necessarium est ad transcribendum. Si ante hoc tempus repetatur, Commodatarius, (nempe, qui commodatum accepit) non tenetur reddere; si Dominus vi extorqueat, tenebitur de damno securo.

1345 *Commodatum* est contractus *nominalis*, ut dicitur L. 7. §. 1. de pactis ibi: *Conventiones juris gentium, quæ pariunt actiones in suo nomine (id est pacti) non stant, sed transeunt in proprium nomen contractus, ut emptio &c. Commodatum*; quod *re initus* §. 2. Instit. Quib. mod. re ibi: *item is cui res aliqua utenda datur, id est commodatur, re obligatur, & tenetur commodati actione*. Est *bona fidei* §. 28. Instit. de actionib. nam ibi actio commodati numeratur *inter actiones bona fidei*; quod *gratis*, in dict. §. 2. ibi: *commodata autem res tunc proprie intelligitur, si nulla mercede accepta, vel constituta res tibi utenda data est; gratuitum enim debet esse commodatum*.

1346 *Commodatum* i. dividitur ratione *materiae* in id, quod est rerum mobilium, vel immobilium; corporearum, vel incorporearum; ratione *finis*; nam aliud est tantum gratia Commodatarii; aliud, gratia ejus tantum, qui dat; ut si quis commodet aliquid sponse, vel uxori, quo comptior, & ornatio ad eum deducatur; aliud gratia utriusque; 3. ratione

ratione temporis; nam aliud fit ad certum tempus expressum, ut si commodetur equus ad unum diem; aliud ad certum tempus, sed cum aliqua latitudine: ut si commodes mihi librum ad describendum: 4. ratione personarum ut aliud fit, quando res quaedam individua uni tantum; aliud, quando pluribus commodatur; quibus positus:

§. 1.

Quæ res possint esse materia Commodati?

1347 PRIMA quæstio est de rebus mobilibus, quæ usu consumuntur, an etiam hæc proprie commodari possint? ante resolut. not. ex hoc, quod in Germanico idiomate entleihen significetur, & quod mutuo, & quod commodato accipitur; non debere fieri confusionem in significatione latina, quam importat mutuum, & commodatum; cum non sit eadem, sed valde diversa; mutuatarius enim fit dominus rei mutuatæ; non autem Commodatarius rei commodatæ, quibus præmissis: ad quæstionem primam & negativè ex L. 3. §. ult. cum L. seq. ff. h. t. ibi: non potest commodari id, quod usu consumitur, nisi forte ad pompam, vel ostentationem quis accipiat. Saepè etiam ad hoc commodantur pecuniæ, ut dicis gratia numerationis loco intercedant. Ratio enim est, quia illæ tantum res commodari possunt, quæ post usum salvæ manent, & eadem in individuo reddi possint; excipitur tamen commodatum ad solam ostentationem. Altera quæstio est, an res immobilis possit commodari? affirmativa suadet ex L. 1. §. 1. ff. h. t. nam dubio proposito, num etiam solum commodari posset? & aliqui viderentur sentire, quod non; tandem resolutum est, & rem, quæ soli est, proprie commodatam dici. Non enim videtur negari posse gratis alicui ad certum tempus concedi posse rem immobilem ad aliquem determinatum usum.

1348 Tertia quæstio est, an res incorporeæ, ac jura commodari possint? De hoc (ut dicitur L. 17. ff. de præscript. verb.) aliquando dubitare videbatur Ulpianus;

nam, postquam in cit. L. hanc quæstionem movit, si gratuitam tibi habitationem dederò, an commodari agere possim? & dixisset: Vivianum affirmare, subjungit: sed tutius est præscriptis verbis uti. Verùm hoc solum ideo dixit Ulpianus, quia usus domus non erat designatus; & ideo dubium, an esset commodatum, an precarium? ita Glossa ibid. V. Ceterum. L. 1. §. 1. ff. h. t. Vivianus amplius etiam habitationem commodari posse, ait.

Quarta quæstio est, an res aliena 1349 (v. g. furto ablata) commodari possit? & quòd sic; quia L. 15. & 16. ff. h. t. etiam furibus, & rei alienæ possessoribus conceditur actio commodari eo fine, ut Commodatarium compellere possint ad rem commodatam commodanti restituendam; lex enim fundatur in bona fide hujus contractus in eo sita, quod rem gratis recipiens ad certum tempus, eo finito denuò reddat; unde fur, vel possessor alieni rem non eo titulo repetit, quod sua sit, vel possideat; sed quod commodaverit, contractu nimirum bonæ fidei, ut constat ex n. 1345. consequenter eandem exigentis in re in rem recipiente, seu Commodatario.

§. 2.

Quibus activè, vel passivè concessum sit inire contractum commodati?

Dicendum, communem dari regulam, 1350 commodare posse omnes, & solos, qui jure valent contrahere: recipere autem commodatum, qui saltem naturaliter possunt obligari; colligitur ex L. 1. §. feri. ff. h. t. ibi: impuberes commodati actione non tenentur: quoniam nec consistit commodatum in pupilli persona sine tutoris auctoritate, usque adeo, ut, etiamsi pubes factus, dolum, aut culpam admiseris, hac actione non teneatur; quia ab initio non consistit. Ex hoc fit 1. etiam, possessionem rei alienæ, licet malæ fidei, posse alteri commodari, illique concedi actionem commodati ex L. 15. & 16. ff. h. t. de qua dixi n. 1343. 2. eum etiam, qui habet servitutem, posse illam commodare, ex dict. n. citato; non autem impuberes sine tutoris auctoritate, ex L. 1. §. Impuberes. 2. h. t. nec Religio-

ligiosos sine licentia sui superioris, quibus nimirum ademptum est jus, seu dominium in sua persona particulari; sic enim voluntas eorum est iudicè nulla; secus dicendum est de his, qui etiam in sua particulari persona retinent dominium rerum temporalium; hi enim validè commodant res suas etiam sine consensu superioris; quia nullo jure validus usus sui domini eis ademptus est, quamvis agant illicitè ratione voti religiosa paupertatis, quo sibi usum domini independentem à voluntate superioris interdixerunt.

1351 Quæstio est, an *Uxor res Viri* commodare possit *hoc ignorante?* videtur dicendum affirmativè ex L. 24. §. 6. ff. solut. matr. ibi: Si Uxor Viri rem commodaverit, eaque perierit, videndum, an compensationem hoc nomine pati possit? *Et puto, si quidem prohibuit eam maritus commodare, statim deductionem fieri: Si verò non prohibuit eam commodare, arbitrio iudicis modicum tempus ei indulgeri cautionem præbenti.* Ex quo habetur, si res viri ab uxore, viro prohibente commodata alteri perierit, eam ex dote compensari; si non prohibuit, posse post modicum tempus repeti, qualiter cuilibet licitum est, cujus res ipso vel nolente, vel non consentiente alteri locata est.

1352 Quoad alteram partem, de his, qui contractum commodati passivè celebrare, hoc est, recipere commodatum, valeant? pariter constat ex h. 1350. in specie autem, id non possunt *impubes, aut minores*, subjecti tutelæ, vel curatelæ, sine autoritate Tutorum, vel Curatorum; & si secus agant, exinde non obligari, nisi in quantum locupletiores effecti sunt, per L. 3. ff. h. t. ibi: *Sed mihi videtur (ait Ulpianus) si locupletior pupillus factus sit, dandam utilem commodati actionem secundum D. Pii rescriptum;* hoc tamen non obstante contra illos datur actio ad exhibendum, & rei vindicatio; sicut etiam contra furiosum, per L. 2. ff. eod. ibi: *nec in furiosum commodati actio danda est; sed, & adhibendum adversus eos dabitur, ut res exhibita vindicetur.*

ARTICULUS III.

De obligatione Commodantis, & Commodatarii, respectu rei commodatæ.

PRIMA Commodantis obligatio est, manifestare vitium, vel inutilitatem rei commodatæ, cæteroque subijciendi compensandis omnibus damnis Commodatario secus ex eo vitio, ipsi occultato; constat 1. ex L. in Commodato, §. Sicut. & L. in rebus, §. item, qui sciens; L. penult. ff. Commodati. 2. quia sic est iniusta illorum causa; Supposito enim contractu commodati, ex iustitia tenetur Commodatario non esse damno ex usu rei; at contra hoc ageret non manifestato vitio; quia vi contractus debitus illi est usus rei, non noxius ex vitio rei; usus enim noxius ex vitio, non est apta illius materia: altera ejusdem obligatio est solvere omnes expensas Commodatario ex casu fortuito factas in rem commodatam; non autem eas, quas fecit in ejus rei custodiam, & conservationem; hanc enim obligationem importat debitum suo tempore restituendi rem illam, quantum per diligentiam, jure debitam, fieri potest; secus in casu fortuito, qui ponitur caveri non potuisse.

Commodatarius econtra, finito tempore, ad quod expressè, vel tacitè conventum est, tenetur Domino etiam non exigenti rem restituere; quia dies statim pro Domino interpellat. arg. c. fin. de locat. ibi: *Non obstante, quod ei, ut canonem solveret, non extitit nuntiatum;* cum in hoc casu dies statuta pro Domino interpellat; idem habetur L. magnam. C. de contrahend. stipulat. Sed in eventu casus, quod hanc obligationem negligeret Commodatarius, dubitari potest 1. an non factâ restitutione teneatur domino ad lucrum cessans, & damnum emergens? 2. an excusari possit prætextu compensationis? 3. quid dicendum, si, æstimatione rei commodatæ deperditæ domino persoluta, iste suam rem invenerit? 4. si pereat manu internuntii, per quem res defertur?

Ad 1. Resp. quòd sic; nam tali casu 1355
rem